

A TANÁR

- Maga új munkaerő ugye? – kérdezte az előcsarnokban tétovázó férfitől egy nő. Az idősödő hölgy alacsony volt, arca kerek, de vonásai kemények. Lendkeréknek hívták a háta mögött, és látszott rajta, hogy ma már jóval több dolgot intézett el, mint sokan egy egész hét alatt. Pedig alig kezdődött el a nap.

- Abszolúte. Az első napom – bólintott a férfi.
- Melyik osztály?
- 6-B.
- Ó!... Meg kell mondjam, nem bánnak magával kesztyűs kézzel.
- Mármint?
- 6-B? Az egyik legkeményebb. Csak a magamfajta öreg rókák élik túl.
- Állítólag én erre termettem. Úgy is mondhatom, hogy ezért hívtak.
- Hát?! Majd meglátjuk. No, és melyik tantárgy?
- Matek.
- Akkor maga tényleg kemény ember lehet.
- Igyekszem.
- Odakísérem.

Végigsétáltak a folyosón. Két oldalt zárt ajtókon át zajok szivárogtak ki a külvilágba. Tanárok mesélték az életet a jövő felnőtteinek. A jövő felnőtteinek többsége pedig kinyitotta azt a kis ablakot, amit figyelemnek neveztek és hagyta, hogy a résen beszivároгjon hozzájuk az információ. Minden, ami életüket megalapozottá, értelmessé, gondossá teszi, amire támaszkodva fejük fölé emelhetik a múltat, és a jelen malterjával felépíthetik a jövő építményét.

Szerette az iskola légkörét. Úgy érezte, hogy itt valóban van értelme mozogni, gondolkozni, lélegezni, egyszóval élni!

Lelassítottak.

- Ők azok? – hallgatott be a zárt ajtón át a férfi.
- Igen. Tényleg, komolyan csodálom magát. Nem mondták el, hogy mibe vágja a fejszéjét?
- Annyira rosszak?
- Még annál is rosszabbak. Alig lehet valamit kezdeni velük. Ha nem tud fegyelmet tartani, akkor egy pillanat és hopp – fűjt egyet a levegőbe – már ők irányítanak. De ha magát küldték ide, akkor biztosan tudja, mit kell tennie. Annyit mondhatok, nem egy tanár adta fel velük.
- Mitől olyan szörnyűek?
- Majd meglátja. Nem átlagos kis szörnyek, az biztos.
- Most már kezdek kétkedni magamban – mosolygott a férfi és nem látszott rajta, hogy valóban ezt tenné.
- Jaj, ne haragudjon. Még csak nem is ismerem és már is halálra rémítettem. Biztosan nem lesz semmi baj – mondta a nő, megveregette a férfi vállát, és ahogy jött – törve, zúzva – úgy viharzott el.

Belépett a terembe.

Ismerős arcok voltak. Apró emberkéek, akik várják a tudást. Nem egyszer látta már ezeket a tekinteteket. Végül is azért vannak itt, mert ez egy iskola. Olyan intézmény, ahol min-

denki - aki akarja - megtudja mindazt, amit eddig megtudtak az előtte járó nemzedékek. Akit meg ez az egész nem érdekel, hát annak is meg kell valamit jegyeznie mindebből.

Nem lesz itt semmi baj.

Az osztályon kívül még egy társaságot vállalt be. Azok idősebbek voltak. Jóval veszélytelenebbek. Velük majd délután találkozik. Ahogy a gyerek szépen lassan felnőtté válik, már alig van vele gond. A végzősök tulajdonképpen éretlen felnőttek, ami innentől fogva csak minősítés kérdése. Érett, éretlen, egyre megy. De itt a 6-B-ben, a rettenetes csarnokában, ahogy a többi kolléga nevezte őket, a felnőttek még aprócskák voltak a testben, és a gyerek-lélek annál inkább birtokolta a kis teremtmények jellemét. Itt minden mozdulat veszélyes volt. Nem véletlenül hívták őt, a nagy tanítót. Az elsősökkel még nincs gond. Fegyelem kell semmi más. De az évek telnek és szépen lassan a fegyelem nem elég. Hát igen, ez a legnehezebb kor a ma pedagógusai számára. Még jó, hogy nem a huszadik századot írjuk, ahol szinte minden korosztályban volt egy-két valóban renitens diák. Képtelenség volt megfelelően tanítani.

A diákok nem zajongtak. Csendesek sem voltak. Hirtelen úgy érezte magát, mintha valamilyen furcsa, groteszk játék során egy olyan bolygóra került volna, ahol a bolygólakók gyerekek, és a vadvilág legezotikusabb állatát úgy hívják, hogy *tanár*. Hűvös rutinnal bele-mélyedt néhány tekintetbe, és megdöbbenve konstataálta: nem félnek tőle. A gyerekek méregették. Nem voltak ellenségesek. Valóban úgy bántak vele, mint egy veszélyes, de azért szeretett háziállattal.

Mit akarnak ezek?

- Nos. Engem Dantes Tanár Úrnak hívnak. A nevemről egy olyan férfi juthat eszetekbe, akit úgy kétszázvalahány éve igazságtalanul bebörtönöztek, de kiszökött a fogságból, és megbosszulta az őt csapdába csalókat. Én nem vagyok bosszúálló, de persze nem szeretem, ha csapdába csalnak.

A gyerekek nem reagáltak. Minden biztonnyal az idegen bolygón általánosan elfogadott tény, hogy a tanár nevű állat hülyeségeket beszél kommunikáció gyanánt.

- Hol tartottatok mielőtt... - lenyelte a mondatot. Legszívesebben azt kérdezte volna, hogy: mielőtt végeztetek az előző tanárokkal.

Ismét furcsa érzés kerítette hatalmába.

Izzadni kezdett a tenyere. Életében nem egy hasonló korú osztályt szedett már rendbe, de ez határozottan más volt. Az úgynevezett rendbe szedésnek szigorú szabályai vannak. Még módszertani tankönyvet is írt róla. Külön fejezetek szóltak a szigorú hangnemről, majd a tanmenet minden áron való betartásáról, a minden esetben fellépő kiugrási kísérletek letöréséről. A le illetve betörés különböző módszereiről, úgymint: megfélemlítés, összezavarás, kiábrándítás, megalázás, ledorongolás. Ezek persze korábban is - amióta oktatás létezik - bevált módszerek voltak. Amivel ő a különleges szaktekintélyek sorába iratkozott az ennél sokkal több volt. A könyv második fele szinte kizárólag a gyerekek tanulás-lélektanával foglalkozott, és azokkal a módszerekkel, amik ezen tanulási jellegzetességet használják ki. Ezek adták a tanárok bibliájává vált könyv gerincét.

- Tehát? – kérdezte egy közelben ülő kislánytól.

- Az egy-ismeretlenes egyenleteknél.

- Ó, kiváló téma.

- Hát mit is tudunk azokról az egyenletekről?

Nem lódultak kezek a magasba.

Megkönnyebbült. Nem ördögök. Még csak nem is átlagon felüliek. Lehet, hogy az iskola tanári kara lenne ennyire gyenge? Meglehet. Egyre puhábbak a tanárok. Persze ez egy normális iskolai rendszer esetén még jó is lehet, de azokban az intézményekben, ahol nehezebb osztályok is vannak, bizony szükség van a keményebb tanárookra. Olyanokra, akik valóban szívükön viselik a tanítást, és eközben nem riadnak vissza a sokszor merészebb módszerektől sem. Nem lesz itt semmi baj. Átlagos diákok.

- Valaki?

Nem várt választ, bár azon sem lepődött volna meg, ha valamelyik kis ördögfióka próbálkozni akar.

- Jó, akkor vegyük végig a tankönyv szerinti példát. Az egyenlet annak a matematikai állításnak szimbólumokkal történő megfogalmazása, hogy két dolog megegyezik. Az egyenlet két oldalát egyenlőségjel választja el: $1 + 1 = 2$ – írta fel a táblára.

Az osztályban csend honolt. Leírta az utolsó számjegyet - nem kapkodott – majd hátra pillantott.

- Leírják, vagy első hallásra megjegyzik?

A gyerekek nem mozdultak. Teljesen szembe fordult velük.

Vajon tényleg ellenállnak, vagy csak a szokásos gyermeki dac egy nem szokásos formájáról van szó? A tekinteteket fürkészte. Nem látott bennük ellenkezést, de engedelmet sem. Furcsa volt. Rémisztő. Újra egzotikus állatnak érezte magát. Elszorult a torka, de nem engedhette meg magának, hogy teret adjon szorongásának. Ez a tanár egyik legnagyobb hibája, amit elkövethet.

- Nos? Írnak? - kérdezte és ismét a táblához fordult. Kimért, határozott betűkkel bontotta értelemre és ürességre a tábla zöld mezőjét. Minden szót fennhangon el is ismételt. A módszeresség és eltántoríthatatlan anyaghűség a jó tanár egyik alapvető jellemzője. Legalábbis itt a XXI század első felének vége felé mindenképpen.

- Az egyenlet egy olyan állítás, amely két algebrai kifejezés közötti relációval kapcsolatos. Egyenlet igazsághalmazán a változóknak azokat az értékeit értjük, amelyek igazzá teszik a relációt. Két egyenlet ekvivalens, ha megegyezik igazsághalmazuk...

Megfordult.

Benne volt a levegőben. Később visszagondolva már az első pillanattól fogva ott volt, de ő nem vette észre. Hiba a hibán. Butaság a butaságon. Csoda a csodán.

- Miért nem írnak? Én megértem, hogy mindez benne van a tankönyvben, lekérhető az adatbázisból, talán még be is magolható, de én azt szeretném, hogy írják le. Ne billentyűvel, saját kézzel. Könnyebben megjegyzik, és ez az elsődleges célunk.

A kézzel írás újbóli visszavezetése az iskolai padokba az egyik legkomolyabb újítása volt. Aki ír az nem beszél és főleg nem...

Szeme sarkában mozgást érzékelt. Lehet, hogy valamelyik engedelmeskedik.

- Tehát... - újra a táblához fordult. A gyerekbolygó különleges állata újra tette a dolgát.

Felírta az előbbi példát: $1 + 1 = 2$, a világegyetem legegyszerűbb képletét. A matematika alapkövei közül az egyiket. Kezében a krétával példásan rótt a többi egyenlőséget. Nem fordult meg.

Nem mert megfordulni.

Soha nem történt még ilyen vele. Mint tanár rettenthetetlen volt. De most úgy érezte, hogy ha megfordulna, akkor valami, olyasmit kellene tennie, amit eddig soha nem tett. Olyan, amit nem sorolt fel istenített könyvében a lehetséges módszerek között. És ettől megrémült, mert nem tudta, mi lenne a következő lépés. Az ismeretlen pedig őt is megrémítette.

Mogorva, rezzenéstelen hangon beszélt, de belül már rettegett, mint egy aprócska lény egy hatalmas ketrec sarkában.

Majd öt perc folyamatos írás után szó szerint kényszerítenie kellett magát, hogy újra a szemükbe nézzen. Figyelték. Őt, a különleges állatot. Egy diák sem írt.

- Van valami kérdésük? – mondta váratlanul.

Később visszagondolva belátta, hogy egész életének legnagyobb hibáját követte el akkor. De éppúgy, mint a sarokba szorított vad, ő sem gondolkodott. Akkor, abban a pillanatban a támadás tűnt az egyetlen értelmes cselekedetnek.

Becsukta a szemét. Hibázott.

Nem, a föld forog, a szél fúj, tanár tanít, a diák, hallgat, az életnek törvényei vannak, és ezek a törvények még a gyerekekre is érvényesek.

El sem tudta képzelni mi történik a következő pillanatban. Túl rettentő volt ahhoz, hogy elképzelje.

Megszólalt a csengő. Távolsági kürt harsant. Megtörölte izzadt homlokát.

- Rendben! Dupla óránk van. Szünet után találkozunk.

- Minden rendben ment? – kérdezte a tanári előtt a nő, akit a háta mögött Lendkeréknek hívtak.

- Kik ezek?

- Jól összejöttek mi? Átlagos normális diákoknak tűnnek első látásra, de ha belépsz a terembe. Borzalmas. Higgye el én is átéltem azt, amit maga.

- Nem írtak.

- Nem. Majd csak akkor írnak, ha úgy döntenek.

- De hát kik ezek, hogy *ők* döntenek. Hatodikosok, az Isten szerelmére! Az a dolguk, hogy tegyék, amit a tanár mond, hogy hallgassák a leckét. Vagy ne hallgassák, bánom is én. Tudja, nem is baj, ha nem írnak. Sok ilyen osztályom volt. Nem érdekel. Az a baj, hogy néznek. Olyanok, mint akik... akik...

- Ne hagyja! Mindent megtehet, de ne hagyja, hogy megtegyék! Azt az egyet ne hagyja! – mondta a nő és szánakozva megpaskolta a férfi arcát. – Ha azt megteszik, akkor magának vége.

- Mit? Mit ne hagyjak?

- Tudja jól Amitől mind félünk. Maga is, még akkor is, ha könyvet írt róla.

Dantes megkövülve állt a ki-be csapódó ajtó előtt. Tanárok siettek el mellette és kíváncsi, szánakozó pillantásokkal nyugtázták személyét: ő az, aki a 6-B-t kapta.

Lucskosra izzadt tenyérrel markolta meg a kilincset. Újra a gyerekek bolygójára lépett. Nagy lélegzetet vett és megerősítette elhatározását. Nem fognak ki rajta. Soha nem fog ki rajta egy csapat kisgyerek. Bevet minden eszközt, hogy eltántorítsa őket. Elhiteti velük, hogy benne sincs több, mint a könyvekben, hogy ő is üres, mint egy számítógép. Hogy ő csak egy tanár. Értsék meg: csak egy tanár.

- Tehát, az egy ismeretlenes egyenlet meghatározása: Az egyenlet annak a matematikai állításnak szimbólumokkal történő megfogalmazása, hogy két dolog megegyezik. Azaz...

- Miért?

Először nem hitt a fülének.

Bekövetkezett!

Tudta, hogy létezik ilyen. Már régóta nem történt meg senkivel, de beszéltek, hogy valaha előfordult... Kiszáradt a torka. Nincs könyv. Nincs módszer, nincs semmi, csak egy apró emberkezdemény, aki...

- Miért? – kérdezte újra a kisfiú.

Az első padban ült. A mellette ülő kislány is *kérdezett*. A szemével. A többiek is. Most döbbsent rá, hogy mit érzett az első pillanattól fogva. A gyerekek már akkor kérdeztek. Még nem szóltak, de kérdeztek.

Kérdeztek!!!!

- Mit miért?

- Miért van az egy ismeretlenes egyenlet?

- Mert szükség van rá, hogy kiszámoljunk általunk nem ismert eredményeket.

- Milyen eredményeket? – kérdezte egy másik gyerek.

- Aminek az egyik felét nem tudjuk.

- Melyik felét?

Megtette! Istenem. Megetette. Pedig saját maga leírta és óva intett mindenkit tőle. Még az a nő is, akit Lendkeréknek hívnak, még ő is figyelmeztette. Nem szabad magyarázkodni.

- Nem értem – hebegte és izzad tenyerét a nadrágjába törölte.

- Milyen dolognak nem ismerjük a másik felét? – kérdezte valaki hátulról.

- Az egyenletnek.

- Mi az az egyenlet?

- Egy képlet.

- Mire való?

- Mi mire való?

- Az egyenlet? Miért kell nekünk?

Záporoztak a kérdések.

- Hogy ki tudjuk számolni az élet dolgait.

- Mit?

- Azt, amit nem tudunk.

- Sokat nem tudunk. Azt mind ki lehet számolni vele?

- Viselkedjete!

- Miért?

- Mert én vagyok a tanár. Azért!

- És ez kiszámítható az egyenlettel?

- Nem! Ezzel az számítható ki, hogy titeket kirúgnak innen. Ez egy iskola. Itt nem pi-maszkodni kell, hanem tanulni.

- Mi az az egyenlet?

- Rend!

- Miben?

A gyerek bolygó lakói kínozták a tanár nevű állatot. Szenvedett. Legszívesebben szűkölni akart és lekuporodni a földre. De nem tehetette meg.

- Ha van két kosár almánk és tudjuk, hogy az egyikben mennyi alma van, és azt is tudjuk, hogy összesen mennyinek kell lennie, akkor az egyenlettel megtudom, hogy mennyi van a másikban. Érthető?

- Ez nem egyenlet. Megszámolom és tudom. „Az egyenlet annak a matematikai állításnak szimbólumokkal történő megfogalmazása, hogy két dolog megegyezik.” Hol az alma?

- Hol az alma? Hol az alma? – hallatszott több padból.

A kérdések úgy bökdösték, mint izzó vasak a hőtől remegő bőrt.

- Nincs alma. Az alma el van rejtve. A szimbólum az alma.

- Mi az a szimbólum? Hol van az alma? Mi az a matematikai állítás?

Még védekezett:

- $1+1=2$

- Miért?

- Mi az 1?

- Mi a 2?

- Mi az az egyenlő ?
- Az 1 az egy szám!
- Minek van? Minek van az egyenlet? Minek van a matematika!

Csend lett. Arcáról patakokban csorgott az izzadság. Megpróbálta összeszedni magát.

Olvasta valahol, hogy a haldoklók mindig tesznek egy utolsó kísérletet arra, hogy talpra kecmeregjenek, hogy tovább fojtassák az életet a régi megszokott formában. Soha nem értette, mit jelent ez. Szavak voltak csupán, nem értelem. De most megértette. Vágyat érzett rá, hogy összeszedje minden erejét, és talpra kecmeregjen, újra felvegye a fegyvert és küzdjön addig, míg végleg le nem terítik.

- Csend legyen!

Azonnal csend lett.

- A matematika - kezdte tettetett nyugalommal - rendszer. Az emberek hozták létre, arra, hogy mindenki által megmagyarázhatóvá váljon a világ. Azért hozták létre, hogy egy érthetővé váljon az, ami eddig nem volt érthető. A matematika rendszerével tisztábbal lehet látni. Képesek vagyunk megfogalmazni mindazt, amit azelőtt csak fogalmakkal tudtunk megmagyarázni. Mint az almát. Egy alma az egy szám...

Bele zavarodott. Az alma valóban egy szám csupán? Valóban? Ennyit jelentene? Egy szám. Hiszen az alma sokkal több. Íz, forma, egy emlék, az almáspite eltéveszthetetlen illata. És persze egy szám is. Igen néha egy szám.

Tovább folytatta, de már nem a gyerekeket figyelte. Magának magyarázott.

- Igen, az alma egy szám, ha annak tekintjük. De az íz is lehet egy szám, sőt még a hernyó is, ami az almán rajta van. A matematika egy másik világ. Olyan rendszer, ami nem kisebb célt tűz ki maga elé, mint megismételni az életet. Igen, a matematika egy univerzum, ahol szintén van hernyó, van alma, kosár, almáspite illat. Az emberek pedig megpróbálják ezt a két világot összepárosítani. Megpróbálják a matematika világban megtalálni az almát és az alma pedig megpróbálja felvenni a számok alakját. Így akarjuk megérteni a világot, mert a világ túl bonyolult, hogy önmagában megértsük. Túl nagy és szerteágazó, de a matematikával talán lehetségessé válik. Mert a matematika világa mindenki által érthető alapokon nyugszik, és ezért áttekinthetőbb. Az embereke tehát, megértik ezt a világot. És ha a valós világban találnak valamit, ami megegyezik a matematika világával, akkor azt is megértik.

Kipirosodott az arca.

Amikor annyi idős volt, mint a most előtte ülő diákok, az ő életében is, volt egy pillanat. Éles volt mint egy fénycsóva és vágott, mint egy beretva. Akkor hagyta elmenni. Nem volt elég bátorsága ahhoz, hogy megragadja. De most újra ott volt előtte. Most is éles volt és fényes.

Mennyire fényes.

- A matematika egy átláthatatlan rendszer – szinte kiabált – ami megfejt nekünk a világot. Kód, amivel érthetővé válik az a rejtjeles írás, amit életnek nevezünk. Higgyétek el, én sem értettem, de most már értem. Persze nem lehet mindent megfejtteni vele. Képtelenség, mert az élet olyan titkosírással dolgozott, ami sokkal nagyobb, mint a számok rendszere, de ez nem érdekes. A matematikával mégis lehetővé vált, hogy egy nagy szeletét megértsük a világnak. Én sem tudtam. Igen! Én sem tudtam, de most már látom. Valóban ott az alma! És nincs ott, ha máshonnan nézem. Igazatok van. Nem kell megtanulni, ha nem értitek, de higgyétek el, sokat veszítetek, ha kihagyjátok. Egy olyan kulcsot dobtok el, ami bölcsőbbé tehet. A matematika szélesebbre tárhatja előttetek a világra nyíló ajtót. És ami az ajtón túl van, az csodálatos. Én látom. Most már látom!!! Kristálytiszán látom, és boldog vagyok!

Elrogyott a székre és sírni kezdett.

Boldog volt. Talán életében először boldog, teljesen elégedett. Bent csend volt, fény és nyugalom.

- Csodálatos – suttogta maga elé.

Nem is vette észre, amikor a gyerekek tollat ragadtak, és kíváncsi, csillogó szemmel pontosan lemásolták a táblára írt szöveget.

VÉGE